

Collegial: Tidende for Danmark og Norge.

Med Kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 7. Den 13 Februar 1802.

Trykt i Kjøbenhavn hos Director Johan Frederik Schult.

Undertegnede ere Redaktører, Forlæggere og Udgivere af
denne Tidende:

Christian Knudsen.

Peter Johan Monrad.

Justitsraad og Deputeret i det
danske Cancellie.

Justitsraad og Departements
Chef i det danske Cancellie.

Offentlig Indretning.

Committeen til Handelsens Færv, som blev overdraget
Bestyrelsen af det ved 1799 Aars Udgang oprettede
Laane-Institut, har til Grosserer Societetet i Kjøben-
havn indleveret en Rapport angaaende dette Instituts
Udførelse, der lyder saaledes:

P. M.

Committeen til Handelsens Færv, som ved Gros-
serer Societetets Beslutning af 20 Septr. 1799 blev
overdraget Oprettelsen og Bestyrelsen af et Laane Insti-
tut, til at afhjælpe den da eksisterende Mangel paa Be-
talings-Middel i Handelen, giver sig nu den Ære, at
ind-

indberette det Foretagne, og at aflægge Regnskab for sin Bestyrelse. En Indretning, som dette Laane-Institut, hvis Tilværelse og Virkninger vidnede ligesaa meget om Klogskab i Valget og Brugen af Hjælpemidlerne som om Kraften af indbyrdes Eenighed og Godmodighed i en Begivenhed, hvor Øiemedet var fælleds Vel, tilbyder saa mange Gjenstande til nyttige Betragtninger over en i Handels-Historien saa vigtig Tidspunkt, at vi umueligen kunne uundlade, foreløbigen at berøre de Omstændigheder, der frembragte Institutets Oprettelse, for derefter at vise Følgerne af dets Udførelse, uagtet disse Tildragelser endnu maae være de Herrer Grosferere i friskt Minde. Overspendte Handels-Speculationer udenlands, og Hindringer i Skibsfarten til Holland og flere Steder forvoldte en almindelig Standsning i Vares Affætning, og Prisernes Fald. Hamborg, som formedelst politiske og Handels-Conjuncturer var blevet Stapelstedet for de fleste Omsætninger paa det faste Land, prøvede den første Virkning af en almindelig Forvirring i Handelen. Hamborgs eneste Betalingsmiddel, Sølv, stod i alt for ulige Forhold til indgangne Betalings-Forpligtelser, og hyppige Fallissements bleve Følgerne deraf. Dette Uveir, som formedelst Handelsforbindelserne strakte sig til flere Stæder, truede Handelsstanden næsten over hele Jordkloden med uberegnelige Ulykker, og man oplevede en Epoque som den den maatte friste
i Na-

i Aaret 1793. Al Tiltroe og Credit forsvandt, og alle Slags Bereloperationer ophørte. Ikke blot uformuende Handelsmænd maatte standse med Betalingen og gjøre Opbud, men selv de, der eiede betydelige Midler i Bæse og sikke Effecter, udsattes for, og tildeels maatte friste samme Skjebne, af Mangel paa bemældte Metal. Denne Mangel og deraf flydende Forlegenhed blev saameget føleligere for Handelsstanden her i Kjøbenhavn, som Landets almindelige Numeraire, Courant-Sedler, allerede siden Speciesbankens Oprettelse vare betydeligen formindskede, og Speciessedlerne, som circulerede i deres Sted, ligeledes dagligt formindskedes i Forhold til det Sølvsom, som udgik fra Banken til Betalinger udenlands. Forlegenheden forøgedes ved denne Omstændighed, at Species-Sedlerne vare komne i Circulation, ikke som Species, efter sin virkelige indvortes Værdie, men som Courant-Sedler til bestemt pari Cours 125 Procent, fordi alle Betalinger uden for Banken contraheredes og skulde erlægges i Courant, hvilket ikke alene gav Vedkommende en lettere Afgang til Berling i Banken, formedelst Sedlernes Undværlighed som Betalingsmiddel, men tillige en betydelig Fordeel derved, formedelst Sølvets Begjær, og Coursens Stigen paa fremmede Steder. Den saaledes forårsagede Formindskelse i Landets circulerende Seddelmasse kunde hverken Courant- eller Species-Banken afhjælpe, men begge Banker

maat-

maatte tvertimod forcere Sedlernes Inddragelse, den ene, fordi Realisations-Planen og Courant-Sedlernes Tilintetgjørelse skulde overholdes, og den anden, fordi dens Beholdning af rede Valuta maatte staae i bestemt Forhold til Species-Sedlerne i Circulation. Fra ingen af disse Kilder kunde altsaa ventes den fornødne Hjælp, og man savnede Numeraire, endog til udenlandske Omsetninger. Under disse Omstændigheder kom det under Betragtning: om noget, og hvilket Slags Tegn kunde opfindes og bruges som Handelsmyndt eller Betalingsmiddel, uden at røkke de Grundlove, efter hvilke Landets Pengevæsen engang skulde sættes paa en fast Fod. At sætte Sedler i Circulation, der ikkun hvile paa personlige Forpligtelser, eller paa personlig Sikkerhed, vilde være et forgjæves Forsøg, efterdi personlig Credit, formedelt de forommeldte uheldige Tildragelser, næsten ikke eksisterede, og at give endog de sikkerste Sedler en lovbefalet Circulation eller tvungen Antagelse i Betalinger fra Mand til Mand, vilde stride imod almindelige Anordninger til Betryggelse for Eiendoms Ret. Man søgte derfor at qualificere Sedlerne til en villig Antagelse i Betalinger, ved at forene uimodsigelig Sikkerhed for deres prompte Indfrielse efter en bestemt Tid, med umiddelbar Fordeel for Imodtagerne selv ved deres Antagelse. Man besluttede at udgive dem som Tegn paa virkelig nedlagte Valuta i Varer og andre sikke Es-

secter

fecter af større Værdie end deres paalydende Summer, som derpaa skulde udslaanes. Varepriserne bestemtes saa lave, at man kunde være vis paa at realisere det dobbelte, eller i det mindste $\frac{1}{3}$ Deel mere end det bevilgede Laan, og paa andre Effecter laantes efter samme Regler, som Species-Banken var foreffrevet ved sin Octroi. Man bestemte Sedlernes Indfrielse til 1 October 1800, og gjorde dem rentebærende fra 1 October 1799. Til Lettelse i Renteberegningen ved de daglige Omsætninger, eller Betalinger fra Mand til Mand, blev Renten til Sedlernes Jhandehavere bestemt til 1 Skilling dagligt af hvert 100 Rdlr., udgjørende circa $3\frac{1}{4}$ Procent aarlig, hvorimod Laanerne betalte 5 Procent aarlig Rente efter udstedte Bexel-Obligationer, hvilket Slags Forskrivninger ved haandsaaet Pant ansaaes bedst passende, saasom Trangen var temporair, og Laanene, om de end fornyedes, dog alle skulde indløses inden bemældte fastsatte Periode til Sedlernes Indfrielse. Forskjellen mellem de af Institutet betalende og modtagende Renter, eller Overskuddet deraf, efter Omkostningers Fradrag, skulde tjene til at bøde paa uforudseete Tab, om noget indtraf, eller til anden Anvendelse efter Grosserernes Bestemmelser. Den største Forsigtighed, Noagtighed, Orden og Konst skulde anvendes ved Sedlernes Fabrication, Registering og Underprister, for at forebygge Estergjærelse, og, da Trangen til Laan var forhaanden og

maate

maatte afhjælpes, førend Sedlerne i ordentlig Form kunde blive færdige, saa maatte Interims-Beviser udstedes til Ombytning med saakaldte Committee- eller rentebærende Sedler, saa hastigt disse paa anførte Maade kunde udfærdiges. Man forenedes om deres Antagelse ved en speciel Forpligt, deels indbyrdes imellem Grossererne selv, deels med enhver anden i og uden for Handelsstanden, som deri vilde indlade sig. Fra Regjeringens Side blev Indretningen understøttet med den Beredvillighed, som altid udmærker dens Omfarg for Undersaatternes Vel. Ikke alene Bevillinger til Pantfættningernes Gyldighed, naar Vare og Effecter toges under Committeeens Laas og Lukke, stadfæstede Institutets Sikkerhed, men Finants-Collegium indvilgede ogsaa, at alle Betalinger for Bexler til Bank-Contoiret og andre kongelige Instituter kunde erlægges i Committee-Sedler. Ogsaa den danske og norske Species-Bank udviste samme Velvillighed ved at imodtage Committee-Sedler i Betaling for Bexler disconterede i Banken. For end videre at befordre Sedlerres villige Antagelse i Publicum, og forbinde deres Realisation med Laanenes Indførelse, blev det ikke alene bestemt ved Forfkrivningerne eller Bexel-Obligationerne til Committeeen, at Betalingen skulde erlægges i deres egne Sedler, men disse skulde, ligesom Laanernes Forfkrivninger, lyde paa Species, som den Myndt, der efter Hensigten ved Species-Bankens Oprettelse,

engang fulde være Landets almindeligt gangbare Numeraire. Conjunctionene forandrede sig, Vare bleve affættelige, Fallissementerne standsede, Crediten etablerede sig paa nye, Handelen fik et nyt Liv, og saavel Laanerne, som Institutet præsterede prompte Betaling. Enhver havde den Glæde at see, at Hjælpe midlet ved dette Institut havde forebygget mange Ulykker, ikke alene for Individuer, men ogsaa for Staten og Handelen i Almindelighed. Disse ere Hovedpuncterne af de Omstændigheder og Foranstaltninger, der frembragte og forvisesede Laane-Institutets heldige Gang og Tilendebringelse. Nu friede vi til Indberetningen om Resultaterne af vor Bestyrelse:

1) Den oprindelige Capital, med hvilken Udlaanene fulde see, var først bestemt til Sp. Rd. 800,000 den blev siden forøget efter kongelig allernaadigst Bevilling med 400,000

1,200,000

og end videre, som en separat Fond til at assistere de Handlende, der ikke havde saa fuldkommen gode Hypoteker, som Institutet havde foreskrevet sig, men hvorimod Hs. Majestæt ikke alene garanterede Betalingerne, men lod allernaadigst endog nedlægge de redeste og sikkerste af hans egne

Et.

Effecter til Betryggelse for Sedlernes Indfrielse : : : : : Sp. Rd. 600,000

Tilsammen Institutets Fond Sp. Rd. 1,800,000

For denne Summe blev udstedt først Interims-Deviser, nemlig:

1 367 Stkr. a 800 R. Sp. hver	Sp. Rd. 1,093,600
og 1,766 Stkr. a 400 — — . . .	706,400
<u>3,133 Stkr.</u>	<u>Sp. Rd. 1 800,000</u>

Dernæst ordentlige rentebærende Committee-Sedler, nemlig:

400 Stkr. a 800 R. Sp. hver	Sp. Rd. 320,000
2 000 Stkr. a 400 — — . . .	800,000
og 6,800 Stkr. a 100 — — . . .	680 000
<u>9,200 Stkr.</u>	<u>Sp. Rd. 1,800,000</u>

2) Deraf blev Tid efter anden udlånt i alt den Summe Sp. Rd. 1,700,000, som alt i rette Tid blev tilbagebetalt, og alle Sedler prompte indfrieede. Disse bleve deponerede i Speciesbanken efterhaanden som de indkom, og haves nu paa Committeeens Folio i Banken den fulde Summa 1,800,000 Rd. Spec. Interims-Deviserne for lige Summe haves ligeledes i Behold, under Committeeens egen Bevaring, behørigen estertalte, indpakkede og forseglede til videre Disposition. Af disse Interims-Deviser savnedes tvende, det ene paa 800 Rd. Sp. og det andet paa 400 Rd. Sp., som, uagtet betimelig Indkaldelse til Ombytning, da de rette Commit-

tee-Sedler vare særdige, dog ikke fandtes indkomne, og man nødsagedes til at ansøge om kongelig Bevilling til deres Mortification; men, førend den dertil bestemte Tid var udløben, indkom det ene af Beviserne, og det andet opdagedes at være iblandt de allerede indløste, og at have været overseet ved den første Optælling.

3) De ved bevilgede Laan indkomne Renter beløbe sig til Sp. Rd. 63,947 — 83ß
 hvorimod Beløbet af udbetalte Renter

for Committee-Sedler er 50,427 — 95ß

Overflud af Renter Sp. Rd. 13,519 — 84ß

hvorfra gaaer bestridte Udgifter for Huusleie, Sedlernes Fabrication, Skrivematerialierne, Føllopeng, Lønnin-
 ger til Bogholderen, juridisk Consulent, som tillige var Protocollist, Pakhuus-
 forvalteren, Contoirstudet og andre nød-
 vendige Udgifter Sp. Rd. 5,024 — 17ß

Føllopers, som nu leveres til Grosserer-

Societetet og til dets Disposition Sp. R. 8,495 — 67ß

Eller til pari Cours, hvortil samme ef-
 ter Bogholderens Erklæring er indkom-
 men Cour. Rd. 10,619 — 60ß

Efter saaledes at have foredraget Laane-Institutets Foretagender og Status af dets Regnskaber, udbede vi os Tilladelse til, ærbødigt at indstille:

1. Om Grosserer-Societetet ikke behagelig vil udnævne 2de eller flere af dets Lemmer til at revidere Institutets Regnskaber, for derefter at meddele os Røttering og Tilstaelse for aflagte Røde og Rigtighed, til hvilken Ende herved fremlægges: a) Regnskabsbog for Sedlernes Fabrication, b) dito for gjorte Udlaan, samt over Indtægter og Udgifter; c) Institutets Dagbog, d) dito Protocol med Bilager, e) Contrabog med Species-Banken.

2) Om disse udnævnte Revisorer ikke tillige skulde bemyndiges til at eftertælle og bevidne Rigtigheden af de i Behold havende indløste Interimsbeviser, og overdrages at foranstalte samme, saavelsom de i Speciesbanken deponerede Committee-Sedler, offentlig forbrændte og tilintetgjorte paa samme Tid og Maade, som de aarlig forbrændende Courant-Sedler og forslidte Species-Sedler, under Bankbestyrernes Opsyn?

3) Om denne Rapport, tilligemed de af Grosserer-Societetet tagende Beslutninger, ikke offentligt skulde bekjendtgjøres i et af de trykte Tidskrifter eller Ugeblade, til almindelig Kundskab om den Nytte, som dette Institut har stiftet? Og

4) om Anvendelsen af bemældte Overskud ikke skulde bestemmes deels til Handelens Færø, deels til almindelig Nytte for Fattigvæsenet her i Staden.

Som Medlemmer af denne Committee er det os ikke til.

tilladt at gjøre noget Forslag om dette Overskuds Anvendelse; men, som Formænd, Ældste og Medlemmer af det ærede Grosserer-Societet, bruge de fleste af os den Frihed, at ytre vor Formening i den Henseende, som er: at endeel af Overskudet kunde hensigtsmæssigen erstatte nogle af Societetets Udgifter, ved at have bevidnet danske og norske Søekrigere dets og de Handlendes Erkjendtlighed og Agtelse for udviste Iver og Kjæthed til Handelens og Skibsfartens Forsvar, serend Krigsuroelighederne begyndte, med mindre Grossererne hver for sig heller ville subscribere for et tilstrækkeligt Bidrag til bemældte Piemeed, som allerede har modtaget den Summa Rd. Cour. 4,880 5 M. 4ß og som endnu rimeligen vil udfordre 1,000 — —

En anden Deel af Overskudet, eller den Summa 3,000 Rdlr., formenes at burde leveres til Fattigvæsenets Direction her i Staden, som Bidrag til dets Skolevæsens Istandbringelse, og det Øvrige af Overskudet at henlægges til Societetets almindelige Fond imod indtræfende Udgifter.

Det vare os til Slutning tilladt at frabede os al anden Belønning for anvendte Bestræbelser ved Institutets Bestyrelse, end den, at have Grosserer Societets Bisald. Bevidstheden at have med ængstelig Omsorg opfyldt en os i alle Henseender særdeles kjær Pligt, og Tanken om, at have gavnnet saavdt vore Cyner strakte sig,

fig, er en Tilfredshed, der overgaaer alle udvortes Belønninger.

Kjøbenhavn den 29 Juni 1801.

Wendt. Anker. J. de Conink. Saabye. Romeis.
Duntzfelt. J. L. Zinn. D. A. Meyer.

Bed at tilstille Finants-Collegiet en Afskrift af denne Rapport, har Committeeen tilkjendegivet, at samtlige dens Forslage af Grosferer Societetet vare blevne bifaldte, med Undtagelse af den Punct, som angaaer Rapportens offentlige Bekjendtgjørelse, hvilken Societetet ikke havde anseet sig berettiget til at afgjøre.

Efterat Finants-Collegiet derpaa allerunderdanigst har foredraget Hs. Majestæt Indholden af denne Rapport, og derved indstillet den sidstnævnte Punct til allernaadigst Bestemmelse, har det behaget Allerhøist samme, under 10 d. M., allerhaadigst at resolve saaledes:
"Vi have med megen Velbehag ladet os foredrage den fra Committeeen for Handelsens Tarv afgivne Beretning, om dens Bestyrelse af det her i Staden oprettede, med Borens allerhøieste Approbation, af 25 September 1799, forsynede Laane-Institut, der under de da værende for Handelen mislige Conjunctioner kunde gjøre Udlaan paa Varer og Effecter. Og til et Beviis paa den Tilfredshed, hvormed Vi have erfaret Committeeens uafbrudte Bestræbelser, med Nøiagtig-

hed

hed og Nidkerhed at forvalte dette Institut, der har stiftet megen Nytte, ville Vi, at denne Vor aller-naadigste Resolution skal føies til den Efterretning om Institutets Opkomst, Fremgang og Tilendebringelse, hvilken tilligemed Grosserer Societetets derpaa tagne Beslutning offentlig kan bekendtgjøres."

Blandede Efterretninger.

Tredagen den 5 Februar forelæste Hr. Divisions-Chirurg Herholt, i Videnskabernes-Selskab, en Afhandling om de chemiske Midler til Luftsens Rensning, efter de nyeste Forsøg. Selskabet besluttede, at denne Afhandling, formedelst sin almindelige Nytte, særskilt skal aftrykkes.

Efter de seneste til Qvægsyge-Commissionen indkomne Beretninger, var Qvægsygen i Decbr. Maaned s. A. udbrudt i Landsbyen Biersbau, under Arve-Amtet Sitgenburg i Ost-Preussen; hvorfor den Vest-Preussiske Accise- og Told-Direction i Danzig, ved et trykt Circulaire, af 17 Decbr. s. A., havde indskærpet de ved Forordningerne foreskrevne Forsigtigheds-Anstalter; dog var i Vest-Preussen selv intet Spor til Qvægsyge. Ligeledes havde Regjeringen i Hannover ved Circulatre til alle Øvrigheder i de chursyrstelige brunsvig-lüneborgske Lande, under 2 Decbr. 1801, bekendtgjort, at Qvægsygen

sygen er udbrudt i det Chursachsiske, i det Anhalt-Dessau- og Bernburgiske, og i Hertugdømmet Magdeburg, nogle Mile fra den altmarkske Grændse, hvorfor ligeledes Indførselen af Kvæg og Faar icke fra bemældte Provindser til de churhannoverske Lande er forbuden. Om Sygdommens videre Udbredelse eller Standsning have ingen Efterretning.

Til det danske Cancellie er indkommet et anonymt Brev, dateret 2 d. M., hvormed fulgte 25 Rdlr., som Indsenderen begjærer at maatte tilsendes den i No. 5 af denne Tidende omtalte Gartner Brøndsteds Enke. Indsenderen har tillige udladt sig med, at han, ved denne Leilighed, ønskede sig en større Formue, for at kunne med samme Kraft, som Billie, understøtte dem, der handle saa patriotisk og uegennyttig som bemældte Brøndsted, samt ønsket Held over det Land, der har en for dets sande Færv omhyggelig Fyrste, som belønner gode Handlinger, og ei sætter sin og Landets Hæder i udvortes Glimmer; sluttende med disse Ord: den ædle, hulde Marias, af Nationen med inderlig Længsel forventede Søn, han vorde opdragen til og blive en saadan Fyrste, den anden Christian den 4de.

Cancelliet har tilsendt Amtmanden over Bradsberg Amt foransorte 25 Rdlr. for at tilstilles den værdige Brøndsteds Enke.

Under 12 d. M. er det tilladt Justitsraad E. Lange, paa sin Gaard Nørre-Aleenlyst i Frederiksbergs Allée, at lade indrette et Begravelsessted for sig og Familie, dog at vedkommende Kirke og dens Betjenter derved intet fragaer i deres lovlige Nødtigheder.

Under 12 d. M. er den residerende Kapellan i Nyborg, P. Thonboe, tillagt kongelig Befaling, at indtræde som Medlem i den anordnede Direction for den med Fattigvæsenet forenede Pleie- og Arbeids-Anstalt sammesteds.

Befordringer og Afgang.

Under det danske Cancellie: Den 5 Februar er den Exam. Juris J. H. Heilmann, under 4 Decbr. f. A., forundt Bevilling, som Procurator for alle Over- og Underretter i Sjælands Stift, Høieste-Ret og Hof- og Stadsretten undtagne, udvidet at gjælde tillige for Fyens Stift. Den 12. Præsten til Strypnøe under Fyens Stift, E. J. Bredsdorph, confirmeret til Sognepræst for Egense Menighed i Fyen. Over-Inspectoren ved Tugthuset i Christiania, J. S. Hartvig, beklædet til virkelig Cancellieraad.

Under det tydske Cancellie: Den 29 Januar er Cand. Theol. P. Kier confirmeret som valgt Præst til Øster-Lügum under Apenrade Amt.

Under Generalitetet: Den 5 Februar er Second-Ritmester v. Funch beklædet til Eskadrons-Chef, den characteriserede Ritmester v. Schleppegrell til Second-Ritmester, characteriseret Prem. Lieutenant v. Holm til virkelig Prem. Lieutenant, characteriseret Sec. Lieutenant v. Bülow til virkelig Sec. Lieutenant og Cornet á la suite v. Ahrendrup til virkelig Cornet, samtlige ved det sjælandske Rytter-Regiment; den ved Livregimentet lette Dragoner staaende Cornet, Sec. Lieutenant Fab-

Britlus v. Tegnagel, ansat à la suite ved Regimentet; den ved Trondhjems Fæstning staaende Material-Forvalter, Prem. Lieutenant v. Collin, benaadet med virkelig Krigsraads, og den dimitterede Lieutenant v. Qualen med Capitains Character; Regiments-Quartiermeester og Auditeur Engelhardt, af det oplandske Infanterie-Regiment, beklædt til Krigs-Commisair ved Dragon-Districterne i Aggershuus Stift; Sænderik v. Munk udnævnt til Sec. Lieutenant i det norske Livregiment; Capitain v. Bassøe forflyttet som Chef til det eldangeste, og characteriseret Capitain v. Prom udnævnt til Chef for det tindske Compagnie; characteriseret Premier-Lieutenant v. Olsen til virkelig Prem. Lieutenant ved de Nationale; Sænderik v. Løwe til national Sec. Lieutenant, og Sænderik à la suite v. Rye til virkelig Sænderik, samtlige i det tellemarkske Infanterie-Regiment. Den fra det vestindiske Cavallerie afgangne Ritmester v. Arntzen ansat som Prem. Lieutenant à la suite, med Ritmeisters Character, ved Husar-Regimentet, og den ved bemældte vestindiske Cavallerie standne Lieutenant v. Grønner ligesaa som Sec. Lieutenant à la suite ved det syenske Regiment lette Dragoner; Cornet v. Basonne ansat à la suite ved det jydsk Regiment lette Dragoner. Pr. Lieutenant Müller beklædt til Stabs-Capitain, Sec. Lieutenant Wilsbeck til Premier-Lieutenant og Fyrværker Grevsen til Sec. Lieutenant, samtlige ved Kjøbenhavns borgerlige Artillerie-Corps.

Under Directionen for Brandassurance-Compagniet paa Vare og Effecter for Staden Kjøbenhavn: Den 8 Februar er Kammerraad P. N. North valgt til 2den Administrator ved Compagniet, i afsøde Agent Simns Sted, og Magazinforvalter M. Stolpe til Revisor.

K e t t e l s e .

No. 6. S. 84. Lin. 25. tillyses, læs: ringlyses.